વિક્રમ સંવત-૨૦૩૬, શ્રાવણ સુદ-૭, રવિવાર, તા. ૧૭-૮-૧૯૮૦
વચનામૃત-૧૮૫, ૧૯૩, ૧૯૭, પ્રવચન નં. ૧૦

૧૮૫ બોલ. ફિરસે થોડા લેતે હૈં. '**મુનિરાજ કહતે હૈં...**' પદ્મપ્રભમલધારીદેવ મુનિ, ઉનકે કલશમેં હૈ. '**ચૈતન્યપદાર્થ પૂર્ણતાસે ભરા હૈ.**' ભગવાન આત્મા પૂર્ણ ગુણ ઔર શક્તિસે ભરા હૈ. '**ઉસકે અંદર જાના...**' અંતર ગુણ જો જ્ઞાન ઔર આનંદ હૈ, જો અનંત ભરા હૈ ઉસમેં જાના '**ઔર આત્મસંપદાકી પ્રાપ્તિ કરના...**' આહાહા..! આત્મસંપદાકી પ્રાપ્તિ કરના. અંતર આનંદ, જ્ઞાન, શાંતિ, સ્વચ્છતા, પ્રભુતા, વિભુતા આદિ અનંત આત્મસંપદાકી પ્રાપ્તિ કરના, મુનિરાજ કહતે હૈં, '**વહી હમારા વિષય હૈ.**' મુનિરાજકા વિષય હૈ. ક્રિયાકાંડ કોઈ ઉનકા વિષય નહીં હૈ. ક્રિયાકાંડ આ જાયે, સ્વતંત્ર જડ કરે. વિષય યહ હૈ. આહાહા..!

'**ચૈતન્યમેં સ્થિર હોકર અપૂર્વતાકી પ્રાપ્તિ નહીં કી, અવર્ણનીય સમાધિ પ્રાપ્ત નહીં કી, તો હમારા જો વિષય હૈ...**' મુનિકા વિષય ધ્રુવ દ્રવ્ય હૈ. નિયમસારમેં કલશ હૈ. હમારા વિષય તો આત્મા આનંદ અખંડાનંદ પ્રભુ હમારા વિષય હૈ. સમકિતીકો ભી વહ વિષય હૈ. લેકિન મુનિકો વિશેષ હૈ. '**અવર્ણનીય સમાધિ પ્રાપ્ત નહીં કી,...**' હમારા વિષય હૈ. આહાહા..! સમાધિ, ચૈતન્યમેં સ્થિર રહના, યહ મુનિકા વિષય હૈ. આહાહા..! બાહરમેં ક્યા કરના વહ કુછ આયા નહીં. અંદર ઠરના. લેકિન સ્થિર કબ હો? કિ વહ ચીજ જ્ઞાનમેં ભાસિત હો, જ્ઞાનમેં જ્ઞેય હો, પૂરી ચીજ જ્ઞાનમેં જ્ઞેયરૂપસે ભાસિત હો, ભાસન હો, બાદમેં ઉસમેં સ્થિર હો સકતા હૈ. કહતે હૈં કિ હમને પ્રગટ નહીં કિયા. વહ તો વ્યવહારસે બાત કરતે હૈં. હૈ તો મુનિ. અલ્પપના હૈ, અભી કેવલજ્ઞાન નહીં હૈ, ઈસલિયે અપની દીનતા વર્ણવતે હૈં. હૈ તો મહામુનિ. છઠ્ઠે-સાતવેં ગુણસ્થાનમેં ઝુલનેવાલે હૈં. લેકિન હમેં કેવલજ્ઞાન નહીં હૈ. વહ હમારી દીનતા હૈ. આહાહા..! ઉનકી દીનતાકા વર્ણન કરતે હૈં. અરે..! હમને પ્રગટ કિયા નહીં. બાહરમેં ઉપયોગ આતા હૈ.

'**બાહરમેં જબ ઉપયોગ આતા હૈ તબ દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાયકે વિચારોંમેં રુકના હોતા હૈ,...**' ક્યા કહતે હૈં? અંતરમેં તો અકેલે જ્ઞાયકકા હી અનુભવ હોતા હૈ. લેકિન વિકલ્પ આયા. ઉસમેં રહ સકે નહીં તો દ્રવ્ય અર્થાત્ ત્રિકાલી વસ્તુ, ગુણ અર્થાત્ ત્રિકાલી શક્તિ, સત્કા સત્ત્વ, સત્ જો ભગવાન આત્મા, ઉસકા સત્ત્વ, ઉસકો યહાં

ગુણ કહતે હૈં. આહાહા..! હમેં અંતરમેં ધ્યાનમેં રહના વહી હમારા વિષય હૈ, લેકિન હમ ઉસનેં રહ નહીં સકતે, તબ દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાયકે વિચારમેં રુકના હોતા હૈ. દ્રવ્ય અર્થાત્ ત્રિકાલી વસ્તુ, ગુણ-ત્રિકાલી શક્તિ-સ્વભાવ, પર્યાય-વર્તમાન દશા. આહાહા..! યે દ્રવ્ય, ગુણ ઔર પર્યાય. દ્રવ્ય આત્મા ત્રિકાલી આનંદકંદ પ્રભુ, જિસમેં ગુણકા ભેદ નહીં, પર્યાયકા ભેદ ભી નહીં, અભેદ વસ્તુ. પર્યાય જિસકો વિષય કરે, વહ અભેદ ચીજ હૈ. પર્યાયકા વિષય પર્યાય ભી નહીં હૈ. આહાહા..! પર્યાયકા વિષય અભેદ ચૈતન્ય, વહ દ્રવ્ય. ઔર ઉસમેં જ્ઞાન, દર્શન, આનંદ આદિ ગુણ. ઔર ઉસકી વર્તમાન અવસ્થા પલટના, પલટના, પર્યાય પલટતી હૈ, વહ ઉસકી પર્યાય. હૈ તો મુનિ. આચાર્ય નહીં હૈ. પદ્મપ્રભમલધારીદેવ મુનિ હૈં.

મુનિ કહતે હૈં કિ હમારે વિષયમેં હમ રહ સકતે નહીં, સ્થિર નહીં રહ સકતે. ઇતની દીનતા બતાતે હૈં. વિકલ્પ આતા હૈ તો દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાયમેં રુકના પડતા હૈ. આહાહા..! બાકી રહના તો અંદરમેં રહના વહ વસ્તુ હૈ. હમારા વિષય તો અંદરમેં આનંદમેં સ્થિર હોના (વહ હૈ). જ્ઞાયક આનંદ ઐસા જો દૃષ્ટિમેં લિયા હૈ, આહાહા..! સમ્યગ્દર્શનમેં જો જ્ઞાયક ઔર આનંદ અતીન્દ્રિય જો દૃષ્ટિમેં લિયા હૈ ઔર અનુભવમેં લિયા હૈ, હમેં તો વહીં રહના, વહી હમારા વિષય હૈ. આહાહા..! હૈ તો મહામુનિ. અલ્પ કાલમેં મેરે હિસાબસે તો તીર્થંકર હોંગે. ભવિષ્યમેં. ઐસી કથનશૈલી અંદરમેં હૈ. હૈ મુનિ, આચાર્ય નહીં હૈ. લેકિન કહતે હૈં, ઉપયોગ જબ બાહરમેં જાતા હૈ તબ દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાયમેં (લગતા હૈ). લેકિન બાહરમેં ઉપયોગ જાયે તબ યહ (હોતા હૈ). અપના દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાય તીનમેં. આહાહા..! વહ ભી વિકલ્પ હૈ, રાગ હૈ. અપના દ્રવ્ય ત્રિકાલી, જ્ઞાન ઔર આનંદ આદિ વર્તમાન ગુણ ત્રિકાલી ઔર વર્તમાન ઉસકી અવસ્થા-નિર્મલ શાંત વીતરાગી. ઇન તીનોંકા વિચાર આતા હૈ તો વિકલ્પ આતા હૈ. આહાહા..! યહ નિયમસારમેં ગાથા હૈ. નિયમસારમેં ગાથા હૈ. દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાય તીનકા એક દ્રવ્યમેં વિચાર કરે વહ વિકલ્પ હૈ. યહાં હૈ? નિયમસાર. ૧૪૫ ગાથા. ઉન્હેં યાદ રહ ગઈ હૈ.

'યહાં ભી અન્યવશકા સ્વરૂપ કહા હૈ. ભગવાન અર્હંતકે મુખારવિંદસે નિકલે હુએ (-કહે ગયે) મૂલ ઔર ઉત્તર પદાર્થોંકા સાર્થ (-અર્થ સહિત) પ્રતિપાદન કરનેમેં સમર્થ ઐસા જો કોઈ દ્રવ્યલિંગધારી (મુનિ) કભી છહ દ્રવ્યોંમેં ચિત્ત લગાતા હૈ,...' આહાહા..! પાઠમેં હૈ. **'દવ્વગુણપજ્જયાણં ચિત્ત જો કુણઇ સો વિ અણ્ણવસો'**. વહ પરાધીન હૈ. આહાહા..! ૧૪૫ ગાથા હૈ. **'દ્રવ્યગુણપર્યાયાણાં'**. દ્રવ્ય અર્થાત્ ત્રિકાલી ભગવાન જ્ઞાયકપ્રભુ ઔર ગુણ અર્થાત્ આનંદ ઔર જ્ઞાન ઉસકા ગુણ ઔર વર્તમાન

ઉસકી આનંદ ઔર શાંતિકી પર્યાય. ઐસે તીન ભેદકા વિચાર કરનેસે રાગ ઔર વિકલ્પ ઉત્પન્ન હોતા હૈ. આહાહા..! અપને દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાય તીન, હાં! બાહરકે દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાયકે વિચાર કરના તો વિકલ્પ હૈ હી. અપને સિવા તીર્થંકરકી ઓર લક્ષ્ય જાય તો ભી શુભરાગ હૈ. તીન લોકકે નાથ પર દૃષ્ટિ જાયે તો ભી શુભરાગ (હૈ). યે તો અપનેમેં દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાયકા તીન ભેદ કરતે હૈં. આહાહા..!

'**दव्वगुणपज्जयाणं**' દ્રવ્ય અર્થાત્ ત્રિકાલી જ્ઞાયકભાવ. ગુણ અર્થાત્ અનંત જ્ઞાન, દર્શન, શાંતિ, સ્વચ્છતા ઇત્યાદિ. પર્યાય (અર્થાત્) એક ગુણકી વર્તમાન દશા. પર્યાય પલટતી અવસ્થા. એકમેં તીનકા વિચાર કરતા હૈ તો હમ પરવશ હૈ. હમ પરવશ હૈં. આહાહા..! બેહદ ફેર. અપના દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાય તીનકા વિચાર કરનેસે ભી રાગ (હોતા હૈ). આવશ્યક નહીં હૈ. આવશ્યકકા અધિકાર હૈ. વહ આવશ્યક નહીં. અધિકાર આવશ્યકકા હૈ. વહ અનાવશ્યક હૈ. આહાહા..! દૂસરેમેં આ ગયા હૈ. આગે કલશમેં. હમારા વિષય તો અભેદ જ્ઞાયક હી હૈ. ઉસમેં હૈ. હમ જ્ઞાયકમેં રહ સકે નહીં, વહ હમારા વિષય છોડકર અપને દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાયમેં આતા હૈ, અપના દ્રવ્ય, ત્રિકાલી પર્યાય ઔર જ્ઞાનપર્યાય, ઇન તીનકા વિચાર આતા હૈ તો પ્રભુ! પરવશ હૈં. અનવશ હૈ, પાઠ. પરવશ હૈ, આવશ્યક નહીં. ઉસકી જરૂરતવાલી ક્રિયા નહીં. આહાહા..! ધન્નાલાલજી! આહાહા..!

મુનિરાજ ઐસા કહતે હૈં. કલ તીન બોલ રખે થે ન? ઉસમેં વહાં મુનિકી બાત હૈ. મુનિકી બાત સમકિતીકી બાતસે જ્યાદા.. મુનિરાજ ઐસા કહતે હૈં. આહાહા..! પદ્મપ્રભમલધારીદેવ ટીકાકાર. નિયમસારકે ટીકાકાર ઐસા કહતે હૈં કિ હમ અપને જ્ઞાયકમેં.. હમારા વિષય તો યહી હૈ. અંદર આનંદમેં રહના, જ્ઞાયક ધ્રુવમેં. લેકિન ઉસમેં રહ નહીં સકે તો દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાયકા વિચાર આતા હૈ તો વહ વિકલ્પ અનાવશ્યક હૈ. આવશ્યક નહીં હૈ. આહાહા..! ગજબ બાત હૈ! તીર્થંકરદેવ વીતરાગ પરમાત્માકી ચરમસીમાકી યહ હદ હૈ. આહાહા..!

અરે..! દ્રવ્ય મૈં હૂં, વહ ભી વિકલ્પ લિયા હૈ. ૧૪૨ ગાથામેં. મૈં જ્ઞાયક હૂં, ઐસા ભી વિકલ્પ ઉઠાતા હૈ, વહ ભી પરાધીન હૈ. આહાહા..! અપના સ્વરૂપ જ્ઞાયક ઉસમેં રહના ઔર બાહર નિકલે તો ઉપયોગકા દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાયમેં રુકના હોતા હૈ. અરે..રે..! હમારી દશા અંદર નરમ દશા હૈ. આહાહા..! હમારી દશા ઉગ્ર નહીં હૈ. આહાહા..! મુનિરાજ કહતે હૈં. હમારી દશા નિર્મલ નહીં હૈ. હમારા દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાયકે વિચારમેં રુકના હોતા હૈ. આહાહા..!

'**કિંતુ વાસ્તવમેં વહ હમારા વિષય નહીં હૈ.**' હૈ? આહાહા..! ગજબ બાત હૈ!

દુનિયા કુછ માનતી હૈ, વસ્તુ કહીં દૂર રહ ગયી. ચંદુભાઈ! દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાય હમારા વિષય નહીં હૈ. આહાહા..! ગજબ હૈ! વીતરાગમાર્ગકી પરાકાષ્ટા. મુનિરાજ નરમીસે અપની દીનતા પર્યાયમેં બતાતે હૈં. અરે..રે..! હમ જ્ઞાયકમેં રહ સકતે નહીં. કેવલી પરમાત્મા જ્ઞાયકમેં સાદિઅનંત રહે. કેવલી પરમાત્મા સાદિઅનંત રહે, હમ અંતર્મુહૂર્તકે સિવા જ્ઞાયકમેં રહ સકતે નહીં. ઔર બાહર નિકલતે હૈં તો દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાય તીનકા વિચાર આતા હૈ. વિચાર ભી યહ આતા હૈ. વહ ભી પરવશ હૈ, અનાવશ્યક હૈ. આહાહા..! આવશ્યકકા અધિકાર હૈ. આહાહા..! ગજબ બાત હૈ! ફિરસે લિયા. આહાહા..!

અંતર ચૈતન્યપ્રભુ અકેલે જ્ઞાયકમેં ધ્યાનમેં આનંદમેં રહના, અતીન્દ્રિય આનંદકે વેદનમેં રહના વહ હમારા વિષય હૈ. ઉસ આનંદમેંસે નિકલકર, આનંદ તો રહતા હૈ, લેકિન નિકલકર આયે તો દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાયકા, અપની એક ચીજમેં તીન ભેદ કરકે રુકના પડતા હૈ હમકો. આહાહા..! અરે..રે..! હદ બાત હૈ, પ્રભુ! તેરી. તેરી બાત હૈ, નાથ! તૂ ઐસા હૈ, પ્રભુ! અંદર સ્વરૂપમેંસે નિકલકર રાગમેં રુકના, પ્રભુ! તેરા વિષય નહીં. આહાહા..! આહાહા..!

મુમુક્ષુ :- યહ સ્પષ્ટીકરણ તો આપને કિયા.

ઉત્તર :- વસ્તુ ઐસી હૈ. બહિનકી તો મહા અનુભવદશા હૈ. ઉનકી તો બહુત તીવ્ર દશા હૈ. સહજ ભાષા આ ગયી હૈ. યે તો બહનોંને લિખ લિયા, નહીં તો ઉનકો તો કુછ પડી નહીં હૈ. કૌન લિખતા હૈ, યહ માલૂમ નહીં પડા. આહા..!

મુનિરાજ કહતે હૈં, મુનિપના આયા, તીન કષાયકા અભાવ. આહાહા..! ઔર ક્ષણ-ક્ષણમેં છઠ્ઠે-સાતવેં, છઠ્ઠે-સાતવેમેં જાતે હૈં. અંતર્મુહૂર્તમેં.. ષટ્‌ખંડાગમમેં લિખા હૈ, લેકિન વહ આખિરકા અંતર્મુહૂર્ત લિયા હૈ. મોક્ષકા. શબ્દ ઐસા પાઠ હૈ, આખિરકે અંતર્મુહૂર્તમેં છઠ્ઠા-સાતવા હજાર બાર આતા હૈ. હજારોં બાર આતા હૈ, ઐસા પાઠ હૈ. આહાહા..!

યહાં કહતે હૈં કિ, અરે..રે..! પ્રભુ! હમ હમારે વિષયમેં રહ સકતે નહીં. આહાહા..! ધન્ય કાલ! ધન્ય અવસર! હમારા વિષય તો અકેલા જ્ઞાયક હૈ. વહાં હમારા ધામ, હમારા સ્થાન, હમારા ક્ષેત્ર, હમારા સ્થાન, હમારી સંપદાકી ઋદ્ધિ વહ હૈ. જ્ઞાયકપનેમેં આનંદાદિ સંપદા પડી હૈ વહ હમારી સંપદા હૈ. વહાં હમે નિર્વિકલ્પપને રુકના વહ હમારી સંપદા હૈ. આહાહા..! અરે.. પ્રભુ! મૈં વહાં રહ સકતા નહીં. આહાહા..! લેકિન દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાયકે વિચારમેં રુકના પડતા હૈ. રુકના પડતા હૈ, હાં! ત્રિકાલી જ્ઞાયક, ઉસમેં આનંદાદિ ગુણ, ઉસકી આનંદ આદિ દશા, યે તીન બોલકા વિચાર

ભી પરાધીન ઔર અનાવશ્યક હૈ. અનાવ્યશક નામ આવશ્યક નહીં. આહાહા..! ગજબ બાત હૈ. આહાહા..! અપની દીનતા, મુનિ અપની પામરતા બતાતે હૈં. તો સાધારણ પ્રાણી.. આહાહા..! સાધારણ જ્ઞાન ઔર સાધારણ શ્રદ્ધામેં માન લે કિ હમ... આહાહા..! પ્રભુ! સૂક્ષ્મ બાત હૈ, પ્રભુ! આહાહા..!

ઐસા કહતે હૈં, અરેરે..! હમારા જબ ઉપયોગ બાહર આતા હૈ, હમને જબતક પૂર્ણ દશા પ્રગટ નહીં કી, આહાહા..! ઉપયોગ બાહર આતા હૈ તબ દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાયકે વિચારમેં રુકના હોતા હૈ. '**કિંતુ વાસ્તવમેં વહ હમારા વિષય નહીં હૈ.**' આહાહા..! અપના એકરૂપ સ્વભાવકે સિવા, અપનેમેં તીન પ્રકાર ભી હમારા વિષય નહીં હૈ. પ્રભુ! ઉસકી બાત યહાં હૈ નહીં, પ્રભુ! તેરી બાત હૈ. પ્રભુ એકરૂપ બિરાજમાન અંદર, ઉસકા એકરૂપકા ધ્યાન છોડકર... આહાહા..! અપને દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાયકે ભેદકા વિચાર કરના.. પંડિતજી! ભેદકો વ્યવહારનય કહા. ગજબ કિયા હૈ! ઓહો..! પ્રભુ! મૈં વિકલ્પમેં આ ગયા. અરે..! હમારી ચીજ તો અંદર રહ ગઈ. હૈ ઉઘાડ, વસ્તુ કહીં નહીં ચલી ગયી. લેકિન આગે બઢતે નહીં ઔર અંદર રુકે નહીં ઔર બાહર આ ગયે. આનંદ તો હૈ, સમકિત હૈ, શાંતિ હૈ. આહાહા..! લેકિન કેવલજ્ઞાનકે આગે અલ્પતા હૈ. ઉસ અપેક્ષાસે કહતે હૈં કિ અરેરે..! હમારા વહ વિષય નહીં. આહાહા..! યહ મુનિપનેકી વ્યાખ્યા. મુનિપના. આહાહા..! ગજબ બાત હૈ, બાપૂ! પંચ મહાવ્રત ઔર ફલના, ઢિકના વહ વિષય તો હૈ નહીં. યહ તો એક દ્રવ્યમેં તીનકા વિચાર કરના, વહ વિષય નહીં. એક અપના દ્રવ્ય, હાં! પરકા નહીં. પરકા તો ચાહે કોઈ ભી, તીન લોકકે નાથ ઉનકા જ્ઞાયક, વે જ્ઞાયક હૈ, ઐસા વિચાર આતા હૈ તો ભી વિકલ્પ હૈ. આહાહા..! વહ અનાવશ્યક હૈ. આહાહા..!

યહાં કહતે હૈં, '**વહ હમારા વિષય નહીં હૈ. આત્મામેં નવીનતાઓંકા ભંડાર હૈ.**' ક્યા કહતે હૈં? અરેરે..! આત્મામેં તો હમ નવીનતાકા ભંડાર દેખતે હૈં. ફિર ભી બાહર વિકલ્પ આ જાતા હૈ. અંદર છઠ્ઠેમેં આતે હૈં ન? છઠ્ઠે ગુણસ્થાનમેં વિકલ્પ આ જાતા હૈ. સાતવેમેં સ્થિર હો જાતે હૈં. ઉસકી બાત કરતે હૈં. કહતે હૈં, હમેં છઠ્ઠેમેં વિકલ્પ આતા હૈ તો દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાયકે વિચારમેં રુકના પડતા હૈ. આહાહા..! '**આત્મામેં નવીનતાઓંકા ભંડાર હૈ.**' આત્માકા નવીનતાકા ભંડાર હૈ. પ્રભુ! ઉસ ચૈતન્ય ચમત્કાર ક્યા કહના! છદ્મસ્થ પૂરા પાર નહીં પ્રાપ્ત કરતા. કેવલજ્ઞાન હો તબ પ્રાપ્ત કર સકતા હૈ, ઉસ પૂર્ણ ભંડાર ભગવાનકા. આહાહા..! ઐસા ભંડાર અંદર પડા હૈ.

કહતે હૈં કિ '**આત્મામેં નવીનતાઓંકા ભંડાર હૈ.**' અનંત કાલમેં નહીં પ્રગટ હુઆ ઐસી નવીનતાકા ભંડાર હૈ. ઐસા જ્ઞાન, આનંદ, શાંતિ, વીતરાગતા, સ્વચ્છતા..

ઓહોહો..! ઉસકા પ્રમાણ ઔર ઉસકા નયકા વિષય, યે કોઈ અલૌકિક ભંડાર હૈ. આહાહા..! અરે.. પ્રભૂ! તૂ કહાં હૈ ઔર કહાં માન રહા હૈ. યહાં તો મુનિરાજ યહાં તક આયે હૈં, ફિર ભી કહતે હૈં, અરે..રે..! હમેં વિકલ્પમેં આના પડતા હૈ, હમારા વિષય નહીં હૈ. અરે..!

'**ભેદજ્ઞાનકે અભ્યાસ દ્વારા યદિ વહ નવીનતા-અપૂર્વતા પ્રગટ નહીં કી,...**' ક્યા કહતે હૈં? પ્રગટ તો હૈ, લેકિન ઐસી વિશેષ નવીનતા પ્રગટ નહીં કી જબતક.. આહાહા..! '**ભેદજ્ઞાનકે અભ્યાસ દ્વારા યદિ વહ નવીનતા-અપૂર્વતા પ્રગટ નહીં કી,...**' સમય સમયમેં નવીન અપૂર્વતા, ચૈતન્ય ચમત્કારકી સંપદાકી ઋદ્ધિ, નયી-નયી એક સમયમેં આની ચાહિયે. આહાહા..! મુનિરાજ ઉસે કહતે હૈં. આહાહા..! '**ભેદજ્ઞાનકે અભ્યાસ દ્વારા યદિ વહ નવીનતા-અપૂર્વતા...**' પૂર્વમેં એક સમય નહીં હુઆ. ઐસી નવીનતા સમય-સમયમેં અપૂર્વતા પ્રગટ હોતી હૈ વહ, '**ભેદજ્ઞાનકે અભ્યાસ દ્વારા યદિ વહ નવીનતા-અપૂર્વતા પ્રગટ નહીં કી,...**' આહાહા..! ક્યા નમ્રતા!! ક્યા નરમાઈ. ઓહોહો..! આહા..!

મુનિરાજ અંદરમેં ઉતરતે હૈં. વિકલ્પ આ જાતા હૈ. અપનેમેં તીન ભેદકા. દ્રવ્ય, ગુણ ઔર પર્યાય. તીન ભેદકા વિકલ્પ હૈ વહ દુઃખ હૈ. આવશ્યક નહીં. વહ જરૂરતકી ચીજ નહીં હૈ. આહાહા..! વહ અનાવશ્યક ચીજ હૈ. આહાહા..! યે તો પ્રભુ, કહીં ન કહીં રુકકર માન લેતા હૈ, પ્રભુ! ઉસકા ફલ તુજે મિલેગા. જૈસા પરિણામ હૈ વૈસા ફલ મિલેગા. ઐસી મુનિદશા, વહ ભી કહતે હૈં, હમેં ભેદજ્ઞાન દ્વારા, અભી ભી રાગ સંજ્વલનકા ઉદય હૈ, તો ઉસકા ભી ભેદજ્ઞાન દ્વારા '**અપૂર્વતા પ્રગટ નહીં કી...**' સમય સમયમેં ચમત્કાર, યહ ચેતન ભગવાન ચમત્કારિક. ઉસકા ચમત્કાર સમય-સમયમેં યદિ નવીન અપૂર્વ પ્રગટ નહીં કિયા, તો '**મુનિપનેમેં જો કરના થા વહ હમને નહીં કિયા.**' આહાહા..! ગજબ હૈ! મુનિપનેમેં જો કરના થા વહ હમને નહીં કિયા. મુનિઓંકો યહ કરના થા. લો. યહ નહીં પઢા થા. અંતિમ ચાર પંક્તિ કલ નહીં પઢી થી. અબ, ૧૯૩.

સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવ જ્ઞાયકકો જ્ઞાયક દ્વારા હી અપનેમેં ધારણ કર રખતા હૈ, ટિકાએ રખતા હૈ, સ્થિર રખતા હૈ-ઐસી સહજ દશા હોતી હૈ.

સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવકો તથા મુનિકો ભેદજ્ઞાનકી પરિણતિ તો ચલતી હી રહતી હૈ. સમ્યગ્દૃષ્ટિ ગૃહસ્થકો ઉસકી દશાકે અનુસાર ઉપયોગ અંતરમેં જાતા હૈ ઔર બાહર આતા હૈ; મુનિરાજકો તો ઉપયોગ અતિ શીઘ્રતાસે

બારંબાર અંતરમેં ઉતર જાતા હૈ. ભેદજ્ઞાનકી પરિણતિ-જ્ઞાતૃત્વધારા-દોનોંકો ચલતી હી રહતી હૈ. ઉન્હેં ભેદજ્ઞાન હુઆ તબસે કોઈ કાલ પુરુષાર્થ રહિત નહીં હોતા. અવિરત સમ્યગ્દૃષ્ટિકો ચૌથે ગુણસ્થાનકે અનુસાર પુરુષાર્થ વર્તતા રહતા હૈ. પુરુષાર્થકિ બિના કહીં પરિણતિ સ્થિર નહીં રહતી. સહજ ભી હૈ, પુરુષાર્થ ભી હૈ. ૧૯૩.

૧૯૩. '**સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવ જ્ઞાયકકો જ્ઞાયક દ્વારા હી અપનેમેં ધારણ કર રખતા હૈ,...**' ચૌથે ગુણસ્થાનમેં સમકિતી આત્મા આનંદ અનુભવી, સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવકો... આહાહા..! '**જ્ઞાયકકો જ્ઞાયક દ્વારા હી અપનેમેં ધારણ કર રખતા હૈ,...**' મૂલ ચીજ તો યહ હૈ. સમ્યગ્દૃષ્ટિ ચૌથા ગુણસ્થાન. પાંચવેમેં તો વિશેષ નિર્મલતા હૈ, છઠ્ઠેકી નિર્મલતાકી તો ક્યા બાત કરની! મુનિરાજ પંચ પરમેષ્ઠી. વે ભી ઐસી પુકાર કરતે હૈં. આહાહા..! દૂસરે પ્રાણીકો સાધારણમેં અભિમાન આ જાયે કિ હમ કરતે હૈં, હમને ઐસા કિયા. ક્યા કિયા? પ્રભુ! કેવલજ્ઞાન કિયા તો ભી કુછ નહીં કિયા. ક્યોંકિ વહ તો સ્વભાવ હૈ વૈસા પ્રગટ હોતા હૈ. નવીન ક્યા કિયા? કેવલજ્ઞાન ભી સ્વભાવ હૈ. ઉસકા સ્વરૂપ હી હૈ. ઉસકા સત્કા સત્ત્વ, સત્ત્વ. પ્રભુ આત્મા સત્ હૈ ઉસકા સત્ત્વ. જ્ઞાન, આનંદ, કેવલજ્ઞાન ઉસકા સત્ત્વ હૈ. સત્ત્વ ઉસકા પ્રગટ હોતા હૈ, વહ કોઈ નવીનતા નહીં. આહાહા..! પન્નાલાલજી! વહાં કહીં સુનને મિલે ઐસા નહીં હૈ, જહાં-તહાં ભટકતે હૈં. આહા..! ઓહોહો..!

યહ બહિનકે વચન ઉસ વક્ત થોડે નિકલે થે. મુર્દા, માનો મુર્દા. સમકિતીકો યા મુનિકો એક પ્રકારકા ઉદય નહીં હોતા. વહ ચિઠ્ઠી હૈ, મોક્ષમાર્ગ પ્રકાશકમેં. સબકો એક હી પ્રકારકા ઉદય હો, ઔર સમાન દશા ઉદયકી હો, ઐસા નહીં હૈ. સમ્યગ્દૃષ્ટિ હોને પર ભી ઉદયમેં ફર્ક હોતા હૈ. મોક્ષમાર્ગ પ્રકાશકમેં હૈ. હૈ યહાં મોક્ષમાર્ગ પ્રકાશક? ચિઠ્ઠીમેં હૈ. બનારસીદાસ. આહાહા..!

યહાં કહતે હૈં કિ, '**જ્ઞાયકકો જ્ઞાયક દ્વારા હી...**' ભાષા ક્યા હૈ? જ્ઞાયકકો જ્ઞાયક દ્વારા હી. કોઈ ભેદ દ્વારા, વિકલ્પ દ્વારા નહીં. આહાહા..! જ્ઞાયકકો જ્ઞાયક દ્વારા હી.

મુમુક્ષુ :- જ્ઞાયક યાની પર્યાય?

ઉત્તર :- પર્યાયમેં લક્ષ્ય જ્ઞાયક પર હૈ. જ્ઞાયકકો જ્ઞાયકમેં. પર્યાય લેકિન જ્ઞાયકકો જ્ઞાયકમેં રહના. ઐસે. પર્યાયમેં ભી જ્ઞાયકકો જ્ઞાયકમેં રહના. આહાહા..! '**જ્ઞાયકકો જ્ઞાયક દ્વારા હી...**' વહ જ્ઞાયક દ્વારા હૈ તો પર્યાય ભલે. લેકિન જ્ઞાયક દ્વારા અંદરમેં

રહના. રાગ દ્વારા નહીં, પર્યાયકે લક્ષ્ય દ્વારા નહીં. પર્યાયકે લક્ષ્ય દ્વારા નહીં, રાગ દ્વારા નહીં, નિમિત્ત દ્વારા નહીં. આહાહા..!

મુમુક્ષુ :- ઉદયભાવ..

ઉત્તર :- .. કેવલીકો ભી ઉદયિકભાવોંકી નાના પ્રકારતા જાનના. યાની સબ ધર્મીજીવકો ઉદય સમાન હોતા હૈ, ઐસા નહીં હૈ. ભાવમેં અંદર ભલે ચૌથા, પાંચવા, છઠ્ઠા આદિ હો, પરંતુ ઉદયમેં ફેરફાર હૈ. ઐસા હૈ ઈસમેં. આહાહા..!

'**સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવ જ્ઞાયકકો જ્ઞાયક દ્વારા હી...**' ભલે પર્યાય જ્ઞાયક દ્વારા હી કામ લેતી હૈ. ક્યોંકિ પરિણમન તો પર્યાયમેં હૈ. જ્ઞાયકમેં પરિણમન નહીં હૈ. લેકિન પરિણમનમેં જ્ઞાયક પર દૃષ્ટિ હૈ તો જ્ઞાયક પર હી પર્યાય રખના. આહાહા..! યે તો રાત્રિમેં બહિન બોલે હોંગે. આહાહા..! સમજમેં આયા? ભાગ્ય હો ઉસે મિલે ઐસા હૈ. ઐસી બાત હૈ. મૂલ માર્ગ સુનના, જૈનકા યહ માર્ગ હૈ. મૂલ તો ઉસમેં યહ હૈ. 'કરી વૃત્તિ અખંડ સન્મુખ, મૂળ માર્ગ સાંભળો જૈનનો રે.. કરી વૃત્તિ અખંડ સન્મુખ.' સન્મુખ કરકે સુનો. શ્રીમદ્ તો એકાવતારી હો ગયે. એક ભવ કરકે મોક્ષ જાયેંગે. નિશ્ચિત હૈ, ઉસમેં કોઈ ફેરફાર નહીં હૈ. વૈમાનિકમેં હૈ વર્તમાન. આહાહા..!

યહાં કહતે હૈં, '**સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવ જ્ઞાયકકો...**' દ્રવ્ય, દ્રવ્ય. દ્રવ્ય દ્વારા હી. હૈ? ભલે પર્યાય કાર્ય કરતી હૈ. લેકિન પર્યાયકો દ્રવ્ય દ્વારા દ્રવ્યમેં રહના. દ્રવ્ય દ્વારા દ્રવ્યમેં રહના, ઐસા પર્યાય કરતી હૈ. આહાહા..! ઐસી બાત સૂક્ષ્મ પડે ઈસલિયે લોગ કહે કિ નિશ્ચય હૈ, વહાં તો નિશ્ચય હૈ, એકાંત હૈ, વ્યવહારકી બાત નહીં હૈ. પ્રભુ! યે સબ વ્યવહાર નહીં હૈ તો ક્યા હૈ? બોલના, કહના, ભાગ કરના, એક વસ્તુમેં ભેદ કરકે કહના વહ સબ વ્યવહાર હૈ. વ્યવહાર હૈ વહ આદરણીય નહીં. વ્યવહાર હૈ નહીં ઐસા નહીં. આહાહા..!

યહાં કહતે હૈં, પાઠ કૈસા હૈ? '**જ્ઞાયકકો જ્ઞાયક દ્વારા હી...**' ઐસા શબ્દ પડા હૈ. જ્ઞાયકકો જ્ઞાયક દ્વારા હી. પર્યાયમેં જ્ઞાયકકો જ્ઞાયક દ્વારા હી ધ્યાનમેં લેના. આહાહા..! '**અપનેમેં ધારણ કર રખતા હૈ,...**' આહાહા..! શબ્દ બહુત ઊંચા આ ગયા હૈ. '**સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવ જ્ઞાયકકો...**' દ્રવ્ય દ્રવ્ય જ્ઞાયક. ત્રિકાલ ભગવાન. સનાતન સત્ય જગતકી ચીજ મહાપ્રભુ, સત્કા સત્ત્વ. ઐસા જો ઉસકા ગુણ, ગુણસે કહો તો જ્ઞાયકભાવ કહનેમેં આતા હૈ. નહીં તો હૈ તો પારિણામિકભાવ. લેકિન પારિણામિકભાવ તો પરમાણુમેં ભી હૈ ઔર ધર્માસ્તિમેં ભી હૈ. ઈસલિયે યહાં જ્ઞાયકભાવ કહતે હૈં. બાકી હૈ તો વહ પારિણામિકભાવ. ત્રિકાલી પારિણામિકભાવકો પારિણામિકભાવ દ્વારા હી. આહાહા..!

'**જ્ઞાયકકો જ્ઞાયક દ્વારા હી...**' 'હી' હૈ. '**અપનેમેં ધારણ કર રખતા હૈ,...**' અપનેમેં

ધારણ કર રખતા હૈ. આહાહા..! સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવ. આહા..! '**ટિકાયે રખતા હૈ,...**' જ્ઞાયકકો જ્ઞાયક દ્વારા.. આહાહા..! અપનેમેં '**ટિકાયે રખતા હૈ,...**' અપનેમેં ટિકતે હૈં. આનંદસ્વરૂપ ભગવાન ત્રિકાલ, ધ્રુવ આનંદ, હાં! આહાહા..! ઉસમેં ટિકતા હૈ તબ તો પર્યાયમેં આનંદ આયા. ટિકતા હૈ તબ તો પર્યાયમેં આનંદ આયા. આહાહા..! '**સ્થિર રખતા હૈ...**' અપનેમેં સ્થિર રહતા હૈ. જ્ઞાયક દ્વારા જ્ઞાયક સ્થિર રહતા હૈ. આહાહા..! યહ બાત કઠિન લગે લોગોંકો. ભાઈ! વસ્તુ સ્વરૂપ તો ઐસા હૈ. આહાહા..! '**ઐસી સહજ દશા હોતી હૈ.**' ઐસી દશા કરની પડતી નહીં. ઐસી સહજ દશા હોતી હૈ. આહાહા..! સહજ દશા હો ગઈ હૈ ઐસી, બસ.

'**સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવકો તથા મુનિકો ભેદજ્ઞાનકી પરિણતિ તો ચલતી હી રહતી હૈ.**' ભેદજ્ઞાન તો પહલે હુઆ હૈ. ક્ષણ ક્ષણમેં સ્વભાવ સન્મુખતા ચલતી હૈ તો પુરુષાર્થ તો સ્વભાવકી ઓર ચલતા હી હૈ. ક્યા કહા સમજમેં આયા? '**સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવકો તથા મુનિકો ભેદજ્ઞાનકી પરિણતિ તો ચલતી હી રહતી હૈ.**' આહાહા..! અંતરમેં આનંદકી ઓર ઝુકના તો હોતા હી હૈ. આહાહા..! યે તો ઉસકી દશા હૈ. આહાહા..! '**સમ્યગ્દૃષ્ટિ ગૃહસ્થકો ઉસકી દશાકે અનુસાર ઉપયોગ અંતરમેં જાતા હૈ...**' ગૃહસ્થાશ્રમમેં હો, પંચમ ગુણસ્થાનમેં ગૃહસ્થાશ્રમી જીવ, '**સમ્યગ્દૃષ્ટિકો ઉસકી દશાકે અનુસાર...**' ઉસકી દશાકે અનુસાર '**ઉપયોગ અંતરમેં જાતા હૈ...**' છઠ્ઠે મુનિકો ઉપયોગ અંતરમેં જાતા હૈ વૈસા નહીં જતા. મુનિકો જૈસે ઉપયોગ એકદમ અંદરમેં જાતા હૈ, ક્ષણમેં સપ્તમ ઔર ક્ષણમેં છઠ્ઠા, ઐસે પંચમ ગુણસ્થાનવાલેકો નહીં આતા. થોડી દેર ભી લગતી હૈ, કોઈ બાર. કોઈ બાર અંતર્મુહૂર્તમેં નિર્વિકલ્પ ધ્યાન આ જાતા હૈ, કોઈ બાર મહિનકે બાદ આતા હૈ. મુનિકી દશા જૈસી નહીં હૈ ઈસલિયે ઐસા કહતે હૈં. ઈસલિયે '**સમ્યગ્દૃષ્ટિ ગૃહસ્થકો ઉસકી દશાકે અનુસાર ઉપયોગ અંતરમેં જાતા હૈ ઔર બાહર આતા હૈ;...**' વિકલ્પ આતા હૈ ફિરસે. કોઈ બાર અંતર ધ્યાનમેં લગ જાયે.. આહાહા..! બાહર આતે હૈં તબ વિકલ્પ આતા હૈ.

'**મુનિરાજકો તો ઉપયોગ અતિ શીઘ્રતાસે બારંબાર અંતરમેં ઉતર જાતા હૈ.**' દેખો! ગૃહસ્થસે મુનિરાજ સચ્ચે ભાવલિંગી જો હોતે હૈં,.. આહાહા..! ઉનકો તો અતિ શીઘ્રતાસે, છઠ્ઠેમેં આતે હૈં, લેકિન અતિ શીઘ્રતાસે સાતવેમેં ચલે જાતે હૈં. પૌન સેકંડકે અંદર છઠ્ઠેમેં રહકર સાતવેમેં ચલે જાતે હૈં. આહાહા..! ઐસી દશા હૈ. મુનિપના કિસકો કહે! આહાહા..! વસ્તુ સ્વરૂપ વીતરાગ પરમાત્મા ત્રિલોકનાથકા પંથ કોઈ અલગ હૈ. '**મુનિરાજકો તો ઉપયોગ અતિ શીઘ્રતાસે બારંબાર...**' છઠ્ઠે-સાતવેમેં ઉતર જાતા હૈ. છઠ્ઠેસે સાતવેમેં એકદમ જાતે હૈં. ધ્યાન કરતે સમય ભી જાતે હૈં ઔર ન કરે તો

ભી છઠ્ઠેમેંસે સાતવેમેં એકદમ જાતે હૈં.

'**ભેદજ્ઞાનકી પરિણતિ-જ્ઞાતૃત્વધારા-દોનોંકો ચલતી હી રહતી હૈ.**' ગૃહસ્થ હો યા મુનિ હો. સમકિતીકો ભેદજ્ઞાનકી પરિણતિ યાની જ્ઞાતૃધારા યાની જ્ઞાતા-દૃષ્ટાકી ધારા... આહાહા..! '**દોનોંકો ચલતી હી રહતી હૈ.**' દોનોંકો સદા ચલતી રહતી હૈ. આહાહા..! દો બોલ લિયે. ભેદજ્ઞાનકી પરિણતિ અર્થાત્ જ્ઞાતૃદશા, જ્ઞાતાકી અવસ્થા. ભગવાન જ્ઞાતા પકડ લિયા, અનુભવ લિયા હૈ. તો સમકિતીકો જ્ઞાતાકી ધારા સદા ચલતી હી હૈ. '**દોનોંકો ચલતી હી રહતી હૈ.**' ચલતી હી રહતી હૈ. આહાહા..! સૂક્ષ્મ બાત હૈ લેકિન માર્ગ તો યહ હૈ. દુનિયાને ચાહે જૈસી કલ્પના કી હો. આહાહા..! બાહરસે ચાહે જૈસે માને, મનાયે. તીન લોકકે નાથ પરમાત્માકા વિરહ હૈ.

મુનિરાજને પ્રશ્ન કિયા થા, મુનિ નહીં, ક્ષુલ્લક. મનોહરલાલજી. મનોહરલાલજીને એક બાર પ્રશ્ન કિયા. વહાં જયપુરમેં આયે થે. ઉદ્દેશિકકા આપસે ખુલાસા હો કિ ગૃહસ્થ સાધુકે લિયે બનાતે હૈં ઉસમેં ઉસકા ક્યા? કરતા નહીં, કરાતા નહીં, ઉસમેં ક્યા હૈ? ઉસમેં કોઈ હરકત નહીં હૈ. ઐસી એક બાત બાહર રખો. મૈંને કહા, પ્રભુ! પ્રભુકા વિરહ હૈ. પ્રભુકે બાદ ઐસી બાત ચલે નહીં, નાથ! હમ તો, ક્ષુલ્લક ભી ઉસકે લિયે લેતા હૈ તો હમ તો ક્ષુલ્લક ભી નહીં માનતે હૈં. ઉસકે લિયે બનાયા હુઆ આહાર લેતા હૈ, હમ તો ઉસે ક્ષુલ્લક ભી નહીં માનતે. ભગવાનકે વિરહમેં ઐસે ગપ લગાના કિ ગૃહસ્થ ઉસકે લિયે કરતા હૈ તો ઉસમેં ક્યા હૈ? લેનેવાલા તો કરતા નહીં, કરાતા નહીં. લેકિન લેના હૈ વહી અનુમોદન હૈ. આહાહા..! ભગવાનકે વિરહમેં દૂસરી બાત કરના..? પ્રભુ! પરમાત્મા વિરાજતે હૈં મહાવિદેહમેં. યહાં પ્રભુ હૈ નહીં. ઉન્હોંને જો યહ કહા હૈ, ઉસસે વિરૂદ્ધ પ્રભુકે વિરહમેં નહીં કહ સકતે. જિસકે લિયે ઉદ્દેશિક કિયા હૈ વહ લે ઉસમેં અનુમોદન કોટિ ટૂટતી હૈ.

યહ તો હમારે (સંવત) ૧૯૬૯કે સાલકી બાત હૈ. ૧૯૬૯. ૭૦ કે પહલે ૬૯. ૬૭ સાલ હુએ. ઉસ વક્તસે યહ પ્રશ્ન હૈ. ગુરુકો મૈંને પ્રશ્ન કિયા થા. ૧૯૬૯કી સાલ. ૭૦સે પહલે. સાધુકે લિયે મકાન બનાવે તો ઉસકી કૌન-સી કોટિ ટૂટતી હૈ? પ્રભુ! નૌ કોટિમેં કૌન-સી કોટિ ટૂટે? મહારાજ! ઐસા પ્રશ્ન કિયા થા. અભી દીક્ષા નહીં લી થી. પહલે પ્રશ્ન કિયા થા. રાણપુરમેં. ગુરુ ભદ્રિક થે. ઉસે ઐસા લગા કિ યહ દીક્ષા લેનેકી તૈયારીમેં હૈ, ઉસે ઐસા...? (ઉન્હોંને કહા), ખુશાલભાઈ તુમ્હારે બડે ભાઈ તુમ્હારે લિયે મકાન બનાયા હો, તુમ ઉપયોગ કરો તો ઉસમેં ક્યા હૈ? ઈનકો અભી કુછ નહીં કહના. ઉપયોગ કરે વહી અનુમોદન હૈ. નૌ કોટિમેં અનુમોદન ટૂટતા હૈ તો નૌવોં કોટિ ટૂટ જાતી હૈ. મન, વચન ઔર કાયા. કરના, કરાના ઔર

અનુમોદન. નૌ કોટિમેંસે એક ટોટિ ઊિસકી સબ કોટિ ટૂટ જાતી હૈ. ૧૯૬૯કી સાલમેં હુઆ થા. આહાહા..! બહુત ચર્ચા હુઈ થી. હમેં તો અંદરસે બાત આતી થી. અંદરસે બહુત પ્રશ્ન ચલતે થે. હમને કહા, હમ ઐસે નહીં માનતે, ભૈયા! જિસકે લિયે કિયા વહ લે તો ઉસમેં કોટિ ટૂટી. નૌ કોટિ ટૂટી. વહ સાધુ નહીં હૈ. મકાન ઉસકે લિયે બનાયા, મકાનકા ઉપયોગ કરે યા આહાર (લે), વહ સાધુ નહીં. ૧૯૬૯કી સાલ. દીક્ષા ૧૯૭૦મેં હુઈ.

યહાં બહિન કહતી હૈ, આહાહા..! '**ભેદજ્ઞાનકી પરિણતિ-જ્ઞાતૃત્વધારા-**' એક હી બાત હૈ. લાઈન કી હૈ ન? લાઈનકા અર્થ ભેદજ્ઞાનકી પરિણતિ યાની. લાઈનકા અર્થ વહ હૈ. જ્ઞાતૃધારા-જ્ઞાતા-દૃષ્ટા. અંતરમેં જો જ્ઞાતા-દૃષ્ટાકી ધારા ચલતી હૈ, ભલે કષાયમેં દો ઔર તીન કષાય હો, લેકિન જ્ઞાતૃધારા '**દોનોંકે ચલતી હી રહતી હૈ. ઉન્હેં ભેદજ્ઞાન પ્રગટ હુઆ...**' આહાહા..! ગૃહસ્થકો ઔર મુનિકો '**જબસે ભેદજ્ઞાન પ્રગટ હુઆ તબસે કોઈ કાલ પુરુષાર્થ નહીં હોતા.**' આહાહા..! અપના વીર્ય સ્વરૂપ સન્મુખ હમેશા ચલતા હી હૈ. વહ સહજ ચલતા હૈ. સમ્યગ્દર્શન હુઆ તો પુરુષાર્થ-વીર્ય સ્વભાવ સન્મુખ સહજ ચલતા હી હૈ. મૈં કરું, ઐસા ભી વહાં નહીં હૈ. ઉસ ઓર ચલતા હી હૈ. આહાહા..! હૈ? '**ઉન્હેં ભેદજ્ઞાન પ્રગટ હુઆ તબસે કોઈ કાલ પુરુષાર્થ નહીં હોતા.**' અંતર્મુખમેં જો પુરુષાર્થકી ગતિ ચલતી હૈ, ઉસમેં કભી વિરહ હોતા નહીં.

'**અવિરત સમ્યગ્દૃષ્ટિકો ચૌથે ગુણસ્થાનકે અનુસાર...**' સ્વભાવકી ઓર પુરુષાર્થ ચલતા હૈ. '**ઔર મુનિકો છઠ્ઠે-સાતવેં ગુણસ્થાનકે અનુસાર પુરુષાર્થ વર્તતા રહતા હૈ.**' આહાહા..! સહજ દશા હો ગઈ હૈ. સમ્યગ્દૃષ્ટિકી ભી સહજ દશા હૈ, મુનિકી ભી સહજ વસ્તુકી સ્થિતિ હૈ ઐસી દશા હો ગઈ હૈ. વસ્તુકી જૈસી સ્થિતિ હૈ, ઐસી પર્યાય ભલે અલ્પ હુઈ, લેકિન ઐસી દશા હો ગઈ હૈ. આહાહા..! '**અવિરત સમ્યગ્દૃષ્ટિકો ચૌથે ગુણસ્થાનકે અનુસાર ઔર મુનિકો છઠ્ઠે-સાતવેં ગુણસ્થાનકે અનુસાર પુરુષાર્થ વર્તતા રહતા હૈ. પુરુષાર્થકે બિના કહીં પરિણતિ સ્થિર નહીં રહતી.**' આહાહા..! ધ્રુવકે ધ્યેયેક ધ્યાનકે પુરુષાર્થ બિના એક સમય ભી સમકિતીકો ભિન્ન નહીં રહતા. ધ્રુવકા ધ્યાન, ધ્રુવ ધ્યેય, ઉસકો ધ્યેય બનાયા વહ ધ્યેય કભી હટતા નહીં. '**પુરુષાર્થકિ બિના કહીં પરિણતિ સ્થિર નહીં રહતી. સહજ ભી હૈ,...**' વસ્તુ જો પ્રગટ હુઈ વહ સહજ ભી હૈ '**ઔર પુરુષાર્થ ભી હૈ.**' દોનોં હૈ. સ્વભાવિક ભી હૈ ઔર પુરુષાર્થ સ્વકી ઓર ઝુકતા હૈ, ઐસી દોનોં ધારા હૈ. આહાહા..! ઐસી બાતેં હૈં. ઐસા કૈસા યહ ઉપદેશ? વીતરાગકા ઉપદેશ હૈ, પ્રભુ! ૧૯૩.

ચૌથેમેં ઔર છઠ્ઠેમેં સહજ પુરુષાર્થ ભી હોતા હૈ ઔર પુરુષાર્થ ભી કરતે હૈં.

સ્વાભાવિક દશા તો હો ગઈ હૈ. સ્વાભાવિક દશા જો હો ગઈ હૈ, અબ ઉતના પુરુષાર્થ નહીં કરના પડતા, વહ દશા તો હો ગઈ. અબ વિશેષ દશા હોનેમેં પુરુષાર્થ સ્વભાવકી ઓર ચલતા હૈ. આહાહા..! સમજમેં આયા? દોનોંમેં ક્યા અંતર હૈ? જો દશા અંદરસે ખીલી હૈ, ચૌથે યા પાંચવેમેં અંદર સમ્યક્ અનુભવ, આનંદકા અનુભવ આયા, વહ સહજ ભી હૈ ઔર પુરુષાર્થ ભી હૈ. સાથમેં વીર્ય ભી કામ કરતા હૈ. આહાહા..! ઐસા માર્ગ હૈ. ફિર કૌન-સા હૈ? ૧૯૭. કિસીને લિખા હૈ. ઓહો..! બહુત બડા હૈ.

પ્રજ્ઞાછૈનીકો શુભાશુભ ભાવ ઔર જ્ઞાનકી સૂક્ષ્મ અંતઃસંધિમેં પટકના. ઉપયોગકો બરાબર સૂક્ષ્મ કરકે ઉન દોનોંકી સંધિમેં સાવધાન હોકર ઉસકા પ્રહાર કરના. સાવધાન હોકર અર્થાત્ બરાબર સૂક્ષ્મ ઉપયોગ કરકે, બરાબર લક્ષણ દ્વારા પહિચાનકર.

અભ્રકકે પર્ત કિતને પતલે હોતે હૈં, કિંતુ ઉન્હેં બરાબર સાવધાનીપૂર્વક અલગ કિયા જાતા હૈ, ઉસી પ્રકાર સૂક્ષ્મ ઉપયોગ કરકે સ્વભાવ-વિભાવકે બીચ પ્રજ્ઞા દ્વારા ભેદ કર. જિસ ક્ષણ વિભાવભાવ વર્તતા હૈ ઉસી સમય જ્ઞાતૃત્વધારા દ્વારા સ્વભાવકો ભિન્ન જાન લે. ભિન્ન હી હૈ પરંતુ તુજે નહીં ભાસતા. વિભાવ ઔર જ્ઞાયક હૈં તો ભિન્ન-ભિન્ન હી;-જૈસે પાષાણ ઔર સોના એકમેક દિખને પર ભી ભિન્ન હી હૈં તદનુસાર.

પ્રશ્ન :- સોના તો ચમકતા હૈ ઈસલિયે પત્થર ઔર સોના-દોનોં ભિન્ન જ્ઞાત હોતે હૈં, પરંતુ યહ કૈસે ભિન્ન જ્ઞાત હો?

ઉત્તર :- યહ જ્ઞાન ભી ચમકતા હી હૈ ન? વિભાવભાવ નહીં ચમકતે કિંતુ સર્વત્ર જ્ઞાન હી ચમકતા હૈ-જ્ઞાત હોતા હૈ. જ્ઞાનકી ચમક ચારોં ઓર ફૈલ રહી હૈ. જ્ઞાનકી ચમક બિના સોનેકી ચમક કાહેમેં જ્ઞાત હોગી?

જૈસે સચ્ચે મોતી ઔર ખોટે મોતી ઈકટ્ઠે હોં તો મોતીકા પારખી ઉસમેંસે સચ્ચે મોતિયોંકો અલગ કર લેતા હૈ, ઉસી પ્રકાર આત્માકો 'પ્રજ્ઞાસે ગ્રહણ કરના'. જો જાનનેવાલા હૈ સો મૈં, જો દેખનેવાલા હૈ સો મૈં-ઈસ પ્રકાર ઉપયોગ સૂક્ષ્મ કરકે આત્માકો ઔર વિભાવકો પૃથક કિયા જા સકતા હૈ. યહ પૃથક્ કરનેકા કાર્ય પ્રજ્ઞાસે હી હોતા હૈ. વ્રત, તપ યા ત્યાગાદિ ભલે હોં, પરંતુ વે સાધન નહીં હોતે, સાધન તો પ્રજ્ઞા હી હૈ.

સ્વભાવકી મહિમાસે પરપદાર્થોંકિ પ્રતિ રસબુદ્ધિ-સુખબુદ્ધિ ટૂટ જાતી હૈ. સ્વભાવમેં હી રસ આતા હૈ, દૂસરા સબ નીરસ લગતા હૈ. તભી અંતરકી સૂક્ષ્મ સંધિ જ્ઞાત હોતી હૈ. ઐસા નહીં હોતા કિ પરમેં તીવ્ર રુચિ હો ઔર ઉપયોગ અંતરમેં પ્રજ્ઞાછૈનીકા કાર્ય કરે. ૧૯૭.

૧૯૭. '**प्रज्ञाछैनीको शुभाशुभ भाव और ज्ञानकी सूक्ष्म अंतःसंधिमें पटकना.**' આહાહા..! ક્યા કહતે હૈં? પ્રજ્ઞાછૈન... ક્યોંકિ આત્મા ઔર રાગ-સૂક્ષ્મ વિકલ્પકે બીચમેં સંધિ હૈ. સંધિ હૈ-સાંધ હૈ-દરાર હૈ. એક નહીં હુએ. પ્રજ્ઞાછૈનીકા શ્લોક હૈ, સમયસારમેં. પ્રજ્ઞાછૈનીકા શ્લોક હૈ. સંધી હુઈ નહીં, નિઃસંધિ હૈ. ભગવાન ચૈતન્યમૂર્તિ પ્રભુ ઔર રાગકા કણ, બીચમેં સંધિ હૈ. આહાહા..! સમજમેં આયા? પ્રજ્ઞાછૈની હૈ. ઉસમેં હૈ. આહાહા..! કૌન-સા આયા? પ્રજ્ઞાછૈનીકો... આહાહા..! શુભાશુભ ભાવ ઔર જ્ઞાનકી સૂક્ષ્મ અંતઃસંધિ. સંધિ હૈ. યહ જ્ઞાનસ્વરૂપ ઔર યહ રાગ. ઐસે દોકે બીચ ભિન્નતા હી હૈ. ભિન્ન-ભિન્ન ચીજ પડી હૈ. ભેદજ્ઞાન જબસે હુઆ તબસે ભિન્ન હૈ. આહાહા..!

'**उपयोगको बराबर सूक्ष्म करके उन दोनोंकी संधिमें सावधान होकर..**' વહ વિશેષ બાત હૈ... (શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)